ДРУГІ (ВОЧНЫ) ЭТАП МІНСКАЙ ГАРАДСКОЙ АДКРЫТАЙ

ІНТЭРНЭТ-АЛІМПІЯДЫ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

I тур 2010 - 2011 навучальны год

Комплексная работа

8 клас

Заданне 1. “Прыгатуйце” мачанку, размясціўшы сказы ў неабходнай паслядоўнасці.

Максімальная колькасць балаў – 3

МАЧАНКА ПА-СЯЛЯНСКУ

1. Да мачанкі падаць бліны або вараную бульбу.
2. Кавалкі свініны і сырой сялянскай каўбасы абсмажыць.
3. Паставіць на 20-25 хвілін у духоўку.
4. Дадаць соль, лаўровы ліст, пакласці кавалачкі падскваранага разам з цыбуляй сала, а таксама свініну і каўбасу.
5. Пшанічную або ячную муку развесці халоднай вадой і ўліваць у кіпень, увесь час памешваючы, да ўтварэння рэдкай мучной падліўкі.

Заданне 2. Правільна запішыце словазлучэнні, знайшоўшы неадпаведнасці ў іх арганізацыі.

*Максімальная колькасць балаў – **5**.*

1. анонс на канцэрт	
2. датычыцца нам	
3. зарука для плённага развіцця	
4. пачцівы да старых	
5. хваляваццa пра дзяцей	

Заданне 3. *У падборцы прыведзеных сказаў адзначце «лішні». Растлумачце свой выбар.*

*Максімальная колькасць балаў – **3**.*

1. Якія знаёмыя назвы і словы! Якая цудоўная родная мова!
2. “Марылька, якая ты прыгожая сёння! “- чуваць Косцеў голас. “Ці толькі сёння?” – пытае Марылька.
3. Уставай, беларуская зямля, - чуеш, пачалося!
4. А колькі ўсіх ў памяці вузлоў, што нас звязалі, родны край, з табой.
5. І дзе на свеце ёсць такая, як Нёман, рэчачка другая?!

Заданне 4. Разбярыце сказы па членах сказа (графічна) і вызначце, якія з варыянтаў прыведзеных канструкцый адпавядаюць проціпастаўленню *“сказ неразвіты–развіты”*.

Максімальная колькасць балаў – 5

Неразвіты сказ	Варыянт развітага сказа
1. Скончыўся лівень!..	Вось ужо і скончыўся лівень!..
2. Конік застракатаў.	У ржышчы жытнёвым конік застракатаў.
3. На снезе след.	На непарушным снезе лёгкі заечы след.
4. Сонца.	Вясна і сонца.

5. Кружыць ліст.	Кружыць і не падае ліст.

Заданне 5. Устанавіце адпаведнасць паміж назвамі дрэў і тым, сімвалам чаго яны з’яўляюцца ў традыцыйнай культурнай спадчыне беларусаў. Пастаўце прапушчаныя знакі прыпынку.

Максімальная колькасць балаў – 7.

А. Арэх	**1.** гэта маладзец, ператвораны ў дрэва праз праклён маці (часам бацькі) або па сваёй волі.
Б. Алешына	**2.** сімвал прытулку, дрэва якое ў беларусаў забараняецца ссякаць бо на ім сядзіць Божая Маці калі сыходзіць на зямлю.
В. Вярба	**3.** свяшчэннае дрэва у якое ніколі не б’е маланка.
Г. Груша	**4.** дрэва, галінкамі з лісцем якога параць гладышы каб ніхто не зачараваў малако.
	5. гэта дзяўчына, якая каб ўратавацца ад замужжа са старым, перакінулася ў дрэва.

Заданне 6. Падкрэсліце выказнікі ў сказах, вызначце і запішыце іх тып.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Сказ	**Тып выказніка**
1. *На полі неба лес страхлівы стаіць зацяты, нерухлівы* (Якуб Колас)	
2. *І штось незразумелае шуміць-пяе чарот...* (У. Жылка)	
3. *Ён можа працаваць* (І.Шамякін).	
4. *Уладзік зараз – шмыг у дзверы!* (Якуб Колас)	
5. *Сонца села ў цёмна-сінюю хмару – нябесную ладдзю...* (В.Іпатава)	

Заданне 7. Аднавіце каардынацыю паміж дзейнікам і выказнікам, уставіўшы патрэбныя літары. Растлумачце свой выбар.

Максімальная колькасць балаў – 6.

1) Вакол у розных мясцінах свяціл[__]ся ў цемры некалькі агнёў (І. Мележ).
2) У мяне з’явіл[__]ся шмат запытанняў… (А. Мрый).
3) Мінул[__] два тыдні (С. Давідовіч).
4) Прайшл[__] гадзіны дзве ў гэтай бясконцай плыні думак (І. Шамякін).

Заданне 8. Калі Вы добра ведаеце беларускую нацыянальную фразеалогію, то лёгка адновіце «схаваныя» прыказкі.

Максімальная колькасць балаў – 5.

1) Што ‘немагчыма ўтаіць, што само сябе выдае’? –
2) Чым ліквідуюцца ‘непрыемныя вынікі якіх-небудзь дзеянняў ці стану’?
3) Якую аперацыю трэба правесці, ‘перш чым зрабіць нешта сур’ёзнае’? –
4) Калі ёсць надзея ‘пачуць у бліжэйшы час што-небудзь новае’? –
5) Чым міжволі выдае сябе той, хто ‘правінаваціўся ў чым-небудзь? –

Заданне 9. Пастаўце прапушчаныя знакі прыпынку.

Максімальная колькасць балаў – 3 .

***

І тады закахалася хмара...

У паплавы, ад расы прамяністыя,
І ва ўсю Беларусь маю чыстую,
Ў мары бору ў палёў абшары.

І заплакала ад кахання
І слязою чыстай абмыла
Ў се абшары зямлі маёй мілай
Ўсе калыскі яе і магілы
Ўсе змярканні яе і світанні.

І пад птушак зялёны гоман
Нарадзіліся для абшараў,-
Плод кахання бору і хмары,-
Мой Дняпро і Бяроза і Нёман.

Заданне 10. Запоўніце пустыя клеткі ў табліцы:

Максімальная колькасць балаў – 3 .

Тып мастацкага тэксту	*Аўтар*	*Твор*	*Жанр*	*Спосабы і прыёмы раскрыцця зместу*
Вершаваны	Якуб Колас	"Ручэй"	Верш	1) 2)
Празаічны		"Сірочы хлеб"	Апавяданне	1) партрэт 2) дыялог

Заданне 11. Падкрэсліце "лішні" элемент у пераліку і растлумачце свой выбар:

Максімальная колькасць балаў –3.

Партрэт, паэма, пейзаж, дыялог, апісанне.

Заданне 12. Устаўце прапушчаныя словы:

Максімальная колькасць балаў – 3.

Па-над белым пухам вішняў,
Быццам сіні аганёк,
Б'ецца, ўецца ________, лёгкі
Сінякрылы матылёк.

Навакол усё паветра
Ў струнах сонца залатых,-
Ён дрыжачымі крыламі
Звоніць ________ чутна ў іх.

І ліецца хваляй песня –
Ціхі, ясны гімн вясне.
Ці не _______ напявае,
Навявае яго мне?

Заданне 13. Запішыце назву вышэй цытаванага твора і яго аўтара.

Максімальная колькасць балаў – 2.

Заданне 14. Вызначце назву твора, пра які ідзе гаворка, яго аўтара і галоўнага героя:

Максімальная колькасць балаў – 3.

Асуджэнне духоўнага адчужэння дарослых дзяцей ад бацькоўскага дома. Клопат маці пра дзяцей і душэўная чэрствасць, няўвага да яе з боку малодшага пакалення. Усведамленне сынам віны перад бацькамі, шчымлівае пачуццё жалю да маці. Майстэрства пісьменніка ў абмалёўцы вясковага побыту, выразная характарыстыка герояў праз іх паводзіны і ўчынкі, мастацкія дэталі: "Ён моўчкі глядзеў, як жанчыны таўклі ў багажнік вядро з мочанымі яблыкамі, а яно не ставілася, месца не хапала, нават слоікі не было як утачыць, а яшчэ на зямлі стаяла вядзёрная каструля з капустаю, ручніком абвязаная. Павымалі сумкі, пачалі ставіць нанава. Куткі нарэшце ўсяму пазнаходзілі, а зачыніць багажнік не маглі".

ДРУГІ (ВОЧНЫ) ЭТАП МІНСКАЙ ГАРАДСКОЙ АДКРЫТАЙ

ІНТЭРНЭТ-АЛІМПІЯДЫ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

І тур **2010 - 2011 навучальны год**

Комплексная работа

8 клас

ДАВЕДКІ

Заданні	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	**Усяго**
Балы	**3**	**5**	**3**	**5**	**7**	**5**	**6**	**5**	**3**	**3**	**3**	**3**	**2**	**3**	**56**

Заданне 1.

ПАСЛЯДОЎНАСЦЬ СКАЗАЎ: ***2, 5, 4, 3, 1.***

КАМЕНТАРЫЙ: мінус 0, 5 бала за кожную памылку.

Заданне 2.

1. анонс на канцэрт	анонс ***аб*** канцэрце
2. датычыцца нам	датычыцца ***нас***
3. зарука для плённага развіцця	зарука ***плённага развіцця***
4. пачцівы да старых	пачцівы ***са старымі***
5. хваляваецца пра дзяцей	хваляваецца ***за дзяцей***

Заданне 3.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: **3**

Сказ **3** – клічны, пабуджальны. Сказы **1**, **2**, **4, 5** – клічныя.

Заданне 4.

КАМЕНТАРЫЙ: 3 балы за разбор, 1 бал за кожную правільна ўказаную пару, мінус 0,5 бала за кожную памылку,

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: пары ***1, 2.***

Неразвіты сказ	**Варыянт развітага сказа**
1. Скончыўся лівень!..	Вось ужо і скончыўся лівень!..
2. Конік застракатаў.	У ржышчы жытнёвым конік застракатаў.
3. На снезе след.	На непарушным снезе лёгкі заечы след.
4. Сонца.	Вясна і сонца.
5. Кружыць ліст.	Кружыць і не падае ліст.

Заданне 5.

АДПАВЕДНАСЦЬ: ***А3Б4В5Г2***

КАМЕНТАРЫЙ: па 1 бале за кожную адпаведнасць, па 0, 5 бала за кожны правільна пастаўлены знак прыпынку, мінус 0, 25 бала за кожную пунктуацыйную памылку.

А3: ***Арэх**, **ляшчына*** **–** свяшчэннае дрэва**,** у якое ніколі не б'е маланка.

Б4: ***Вольха**, **алешына*** – дрэва, галінкамі з лісцем якога парадь гладышы**,** каб ніхто не зачараваў малако.

В5: ***Вярба*** – гэта дзяўчына, якая**,** каб уратавацца ад замужжа са старым, перакінулася ў дрэва.

Г2: ***Груша*** – сімвал прытулку, дрэва**,** якое ў беларусаў забараняецца ссякаць**,** бо на ім сядзіць Божая Маці**,** калі сыходзіць на зямлю.

(Энцыклапедычны слоўнік *«Беларуская міфалогія»*)

Заданне 6.

1. *На полі неба лес страхлівы **стаіць зацяты, нерухлівы*** (Якуб Колас)	***састаўны іменны***
2. *І штосьць незразумелае **шуміць-пяе** чарот...* (У. Жылка)	***просты дзеяслоўны (ускладнены)***
3. *Ён **можа працаваць*** (І.Шамякін).	***састаўны дзеяслоўны***
4. *Уладзік зараз – **шмыг** у дзверы!* (Якуб Колас)	***просты дзеяслоўны***
5. *Сонца **села** ў цёмна-сінюю хмару – нябесную ладдзю...* (В.Іпатава)	***просты дзеяслоўны***

Заданне 7.

КАМЕНТАРЫЙ: па 0,5 бала за кожную правільна ўстаўленую літару, па 1 бале за правільнае тлумачэнне кожнага сказа.

1) Вакол у розных мясцінах свяціл**[а]**ся ў цемры некалькі агнёў. (І. Мележ).
2) У мяне з'явіл**[а]**ся шмат запытанняў… (А. Мрый).
3) Мінул**[а]** два тыдні. (С. Давідовіч).
4) Прайшл**[о]** гадзіны дзве ў гэтай бясконцай плыні думак. (І.Шамякін).

КАМЕНТАРЫЙ: 1, 2 сказы: спалучэнню назоўніка са словамі *многа, мала, колькі, багата, некалькі, шмат* адпавядае форма адзіночнага ліку выказніка

3, 4 сказы: форма адзіночнага ліку патрабуецца ад выказніка, калі дзейнік складаецца з колькаснага лічэбніка *два* і слова *тыдзень, гадзіна* (*мінул**а** два тыдні, прайшл**о** гадзіны дзве*). Да таго ж, у чацвёртым сказе перадаецца значэнне прыблізнай колькасці.

Заданне 8.

КАМЕНТАРЫЙ: мінус 0,25 бала за кожную моўную, арфаграфічную, граматычную памылку.

1) ***шыла*** (***Шыла** ў мяшку не схаваеш*).
2) ***клінам*** (*Клін **клінам** выбіваюць*).
3) ***адмераць*** (*Сем разоў **адмерай**, адзін раз адрэж*).
4) ***пераначаваўшы*** (***Пераначуем** – болей пачуем*).
5) ***шапкай*** (*На злодзеі **шапка** гарыць*).

Заданне 9.

КАМЕНТАРЫЙ: мінус 0, 25 бала за кожную пунктуацыйную памылку.

І тады закахалася хмара...
У паплавы, ад расы прамяністыя,
І ва ўсю Беларусь маю чыстую,
Ў мары бору**,** ў палёў абшары.

І заплакала ад кахання**,**
І слязою чыстай абмыла
Ўсе абшары зямлі маёй мілай**,**
Ўсе калыскі яе і магілы**,**
Ўсе змярканні яе і світанні.

І пад птушак зялёны гоман
Нарадзіліся для абшараў,-
Плод кахання бору і хмары,-
Мой Дняпро, і Бяроза, і Нёман.

Заданне 10.

Правільныя адказы: пейзаж, апісанне, Янка Брыль.

Заданне 11.

КАМЕНТАРЫЙ: за вызначэнне слова 1 бал, за тлумачэнне 2 балы.

Правільны адказ: паэма.

Жанр твор; іншыя словы абазначаюць спосабы і прыёмы раскрыцця мастацкага зместу.

Заданне 12.

Правільныя адказы: шпаркі, ледзьве, сэрца.

Заданне 13.

Правільныя адказы:“Маёвая песня”,Максім Багдановіч.

Заданне 14.

Правільныя адказы: апавяданне “Дзяльба кабанчыка”, Віктар Карамазаў, Сцяпан.